

Výňatek z knihy

LOSÝ V SRDCI EVROPY

Od klasických ke stíracím

Vydalo Nakladatelství Olympia, a.s.
SAZKA - OLYMPIA 2002
Edice Sazka
autor Ivo Kasal

JUDr. Ivo Kasal

(devatenácté pokračování)

Z ROTAČEK A LISŮ LOSÝ UKLÁDÁCÍ

Zdesítek dalších slosovateľných půjček je velice zajímavá jediná, vypsaná subjektem, od kterého bychom ji nejméně očekávali – církvi. Ačkoli podobné aktivity církvi nebývaly cizí a jak bylo zmíněno, kanonické právo hry o peníze nikdy nezakazovalo. O vypsání slosovateľné církevní půjčky informoval oficiální orgán Církve československé Český zápas již 29. června 1932. 19. října téhož roku se pak v Českém zápase objevilo provolání, jež nejlépe vypovídá o rozsahu akce:

Čechoslováci!

Nezavíráme svých očí před těžkou hospodářskou tísni dnešní doby. Tím spíše pak nemůžeme ustupovat od veliké své odpovědnosti za rozvoj a udržení naší církve. Nepřízeň doby i jednotlivců vede nás k přesvědčení, že, nepomůžeme-li sami sobě, nikdo jiný nám nepomůže udržeti to, co jsme s takovou láskou všickni budovali od roku 1920.

Církve se rozrostla v mohutný útvar a všeobecná krize ji zastihla právě v době, kdy v plném rozmachu budovala a zajišťovala své posice. Jsou postaveny 84 sbory pro konání bohoslužeb, rozestavěno 6 sborů a jest zde existenční nutnost postavit dalších 169 sborů. Náboženské obce, které mají již své sbory postaveny, klesají pod tíhou nikoli závazků, jež a se vzaly, ale pod tíhou úrokových břemen, neboť vypůjčí-li se např. 200 000 Kč, zaplatí ve skutečnosti 600 000 Kč. A komu se platí tyto tíživé částky? Po uvážení všeho toho a po prozkoumání situace náboženských obcí po souhlasu

všech diecézních rad a po slyšení jejich finančních referentů usnesla se Ústřední rada československé církve všemi hlasy vypsatí vnitřní půjčku svých příslušníků.

Svépomoc a důvěra v sebe sama zachrání dílo československé církve, naprostá důvěrnost bude zachována.

Mají-li naši příslušníci důvěru k různým ústavům a útvarům, tím spíše budou důvěřovati své církvi a dají své přebyteky, případně rezervy ochotně na naši 2% půjčku, za kterou ručí celá církev celým svým majetkem.

Půjčka tato není dar a úročí se ročně 2%. Bude v 35 letech splacena dle slosovateľního plánu, který pod kontrolou finančního výboru, zřízeného podle církevní ústavy.

Půjčky bude použito na konverzi tíživých dluhů a na stavbu sborů. Bude rozpůjčena náboženským obcím na nízký úrok, čímž se jim umožní život radostnější. Ale nejen obcím, nýbrž celému vedení církve, které se zaručilo za úrokování i umořování dluhů v náboženských obcích na sborech váznoucích. Umožní se, aby církve od stálých starostí finančních mohla se

věnovat práci náboženského prohlubování a dalšího organizačního upevnění a rozšíření Věříme v dobrý výsledek půjčky, která byla ohlášena ministerstvu financí.

Čechoslovák dokázal přinášet větší oběti své církvi a nebude vlastně ani obětí, uloží-li bezpečně v dnešních dobách své peníze u spolubratří. Pomůže tím sobě i církvi.

Úpisy se provádějí v každé náboženské obci církve československé, u jednotlivých diecézních rad nebo přímo u Ústřední rady československé církve v Praze, Vuchterlova ul. Č. 5. Na každý upsaný podíl se vydá

řádný dluhopis s příslušeným archem kuponů. Upsané podíly musí být splaceny do konce roku 1933. První slosování bude k 1. lednu 1936. Neváhejte a osvědčte činem svou lásku k církvi, které umožníte nejdůležitější předpoklady radostného rozkvětu.

Již za pár týdnů poté uveřejnil Český zápas již III. výkaz o půjčce, z něhož vyplynulo, že po 250 Kč upsali: bezúročně Aurelka Procházková, žák III. tř. obecné školy, Josef Kasal, cukrář v Příbyslavi na 2 %, Josef Fejfar, železniční zřízenec v Příbyslavi, také 2 %... Samozřejmě nebyla nouze ani o úpisy ve výši 1000 Kč a vyšší. V několika případech se jednalo i o desetitisícové částky. Církev československá se tak vlastními silami dokázla postarat o plnění svých úkolů a ze svého zájmu nevyřadila ani vyslovené loterijní aktivity, o nichž je pasáž i v kapitole věnované věcným loteriím.

Na závěr ještě odpověď na otázku, která trápila vlastníky losů loterijních i losů-slosovatelných dlužních úpisů: Co se stane, když svůj nebo dlužní úpis ztratím nebo mi ho

někdo ukradne? Na to bylo pamatováno přímo zákonem, který upravoval takzvané řízení umořovací neboli amortizační. Bylo to speciální soudní řízení, kterým se rušily účinky utracených listin, aby je nebylo možné použít k újmě vlastníka. A tady byl další velmi významný rozdíl mezi losy čistě loterijními a losy slosovatelných výpůjček. Stát navíc dělal rozdíl i mezi jednotlivými typy dlužních úpisů z hlediska jejich původu. Podle zákona č. 250 z roku 1934 totiž nebylo možné zavést umořovací řízení a prohlásit za umořené losy loterií pořádaných československým státem, jakož ani losy věcných loterií soukromých a dlužní úpisy cizích států. Umořit bylo možné ostatní cenné papíry, u nichž musel žadatel osvědčit určité skutečnosti, jako např. zda a v jakém tahu byly vylosovány, a u cenných papírů sestávajících z obligačního a výherního listu též zda jde o umoření obou listů nebo jen některého z nich a hlavně kterého. Myšlenka slosovatelných prémiových dlužních úpisů a obchod s nimi v teorii nikdy nezapadly a samozřejmě zaujaly

i mnoho moderních expertů hledajících způsoby řešení současných problémů státní pokladny, v nichž dlužní úpisy hrály a stále hrají významnou roli. Při přípravě posledních českých dluhopisů konce 20. století určitě odpovědní činitelé naslouchali radám loterijních odborníků, kteří je upozornili na zákonitosti moderního loterijního trhu, jenž tento typ pololoterijních aktivit spojených s dluhopisy (mimo jiné z důvodu nesrovnatelně nižšího hazardu) u hráčů diskvalifikuje. Svou roli sehrála i výrazná nedůvěra ke všemu, co trvá léta. Jen si připomeňme dlužní úpisy na 50 let z první republiky se splatností v období socialismu! V moderní loterii rozhoduje rychlost hry a rychlost výhry, tedy to jediné: Dnes sázím a pokud možno ihned chci výhru! Jinak mne to nezajímá. Rizika společenských změn, bankovních krachů, neplnění režimních slibů, nepředvídatelnost následků spojených s plynutím času, to vše nutí slosovatelné dlužní úpisy s loterijními prvky zůstat jen historií.

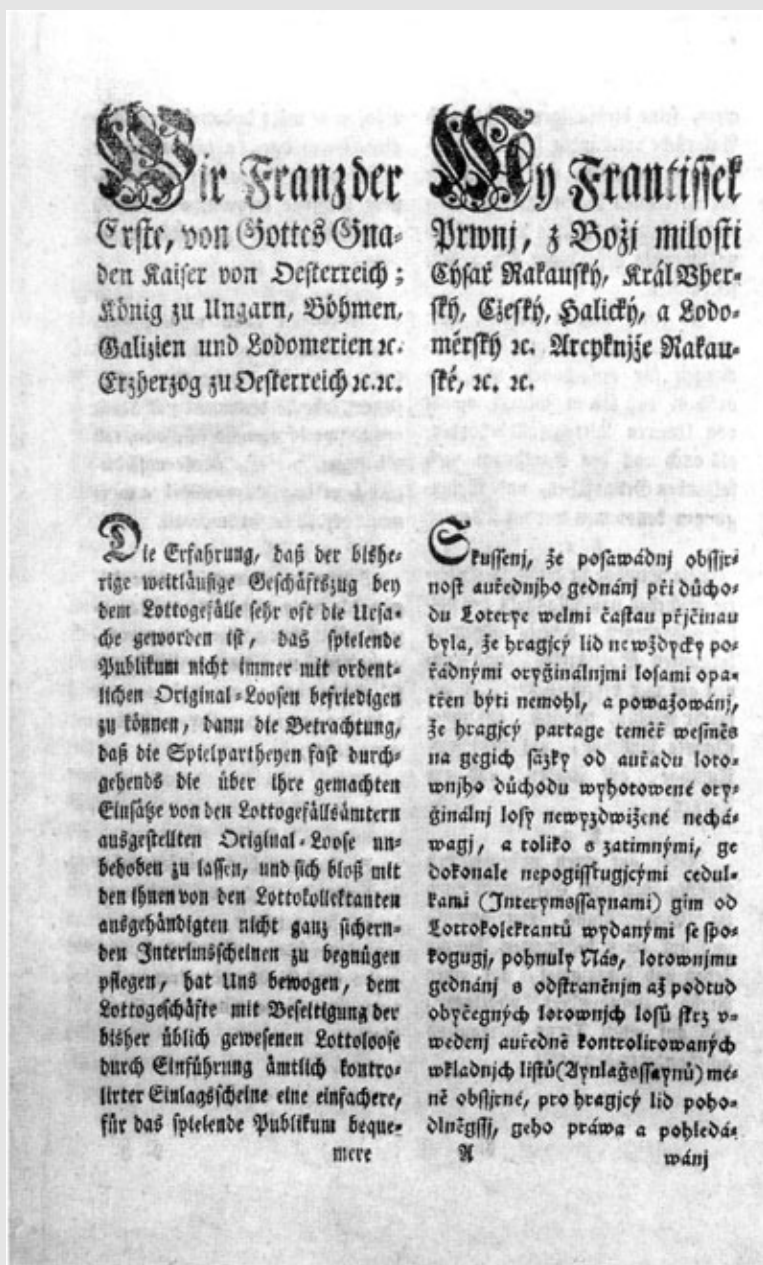
LOTERIE TŘÍDNÍ

Do roku 1918

Abychom si pojem třídní loterie náležitě osvětlili, musíme se znovu lehce vrátit do historie, přesněji do Holandska v 15. století, kde loterie dosáhly velkého rozvoje a kde tehdy vznikla a postupně se vyvinula i zvláštní loterijní odnož, později nazývaná loterie třídní nebo též holandská. V 17. století přichází do Německa, kde ji pořádala města Hamburk, Lipsko, Norimberk, Frankfurt i další. Prvním signálem rakouského státního zájmu na využití loterie k hospodářským účelům bylo zřízení třídní loterie rakouské Orientální společnosti, založené ve Vídni roku 1719

císařem Karlem VI. Ta měla sloužit k zajištění provozního kapitálu jmenované společnosti. Loterie byla provozována od roku 1721 a podle herního plánu měla být tažena ve stu čtvrtročních tazích po následujících 25 let. Se hrou podobného typu však nebyly žádné zkušenosti, a tak ztroskotala. Další v řadě pokusů byla třídní loterie upravená patentem Marie Terezie z 29. března 1770, jímž bylo vydáno 15 000 losů na celkovou částku 285 000 zlatých. Jeden los pro všech pět tříd stál 19 zlatých. I když výhry byly vysoké, neměla loterie u hráčů výrazný úspěch, neboť současně běžela i mnohem populárnější loterie malá, tedy janovská.

Trvalé zavedení třídní loterie se nezdařilo ani v r. 1802, neboť 15- a 40zlatové losy - ve srovnání s loterií číselnou na sázky nejen mnohem menší, ale i zcela libovolné - byly příliš drahé. O něco později došlo k další úpravě loterijního regálu, tj. výhradního práva státu na pořádání náhodných her spojených se ztrátou hráčova vkladu, a to patentem č. 26/1813, Sb. pol. zák., z 13. března. Předpis sice třídní loterii mezi loterijní hry zařazoval, ale dosud ji jako státní celoplošnou hru nezaváděl. Obsah pojmu třídní loterie se od 15. století vyvíjel a koncem 19. století se v Evropě ustálil na následující charakteristice:

Patent rakouského císaře Františka I. z roku 1813 se stal základním loterijním předpisem pro následujících více než 140 let

Stát upravuje příležitost ke hře, které se sám neúčastní.

Hráč netipuje čísla, pouze kupuje již očíslovaný los. Los není dokladem o tipu více čísel, ale je jednou součástí celé číselné řady vydaných losů.

Hráč má právo výběru série i čísla losu a také možnost zajistit si „své“ stále stejné číslo losu i pro více následných losování tím, že si je ve lhůtách rezervuje a „přikupuje“.

Odpadají tak psychické tlaky na hráče spojené s malou loterií číselnou, rušivými výběrem pěti čísel apod. Zůstává však strach, že pokud není zakoupen los „našeho rezervovaného čísla“, bude určitě taženo. Tím byl hráč „nucen“ koupit svého čísla obnovovat.

Třídní se loterie jmenuje proto, že se dělí na několik slosovacích etap, tzv. tříd,

každou se samostatným tahem. Historie zná loterie se čtyřmi, pěti, ale také šesti třídami. Hráč, který v třídě nevyhrál, může ve hře pokračovat ve třídách dalších. Kdo nehraje od první třídy, ale teprve od některé další, musí zaplatit částku připadající na třídu předchozí. V nižších třídách se losují většinou nízké výhry. Hlavní slosování je posunuto do třídy poslední, kdy již hráč zaplatil celou cenu losu.

Stejně jako je hra rozdělena na jednotlivé třídy, je rozdělena i vysoká cena celého losu. Cena losu je vlastně splácena ve splátkách podle počtu tříd.

Jsou omezeny sázky co do výše i počtu, neboť cena losů i výše výher je stanovena pevně a předem.

Frekvence hry je výrazně nižší.

Vyhrává podstatně větší počet losů, Časem dokonce každý druhý los.

Nejsou připuštěny několikahalérové sázky, což znemožňuje hru části chudiny.

Příjemem státu jsou procentní srážky z výher. Jde o administrativně nejnáročnější loterii, vyžadující stálou evidenci čísel losů ve vztahu ke konkrétním hráčům, jakož i evidenci průběhu úhrady losů, nároku hráče na výhru a výplaty výher. Pro každou třídu jsou vydávány nové losy, které musely být pro jednotlivé prodejny tříděny podle čísel a účtů hráčů.

Uvedené zásady nejsou samozřejmě závazné pro všechny typy lokálních třídních loterií a některé loterie v určitých zemích se od nich i výrazně liší.

V roce 1912 probíhala v Rakousku příprava zákona o třídní loterii, která měla být rozpočtovou náhradou za malou loterii číselnou. Vládní předloha o zavedení rakouské třídní loterie měla ráz zmocňovacího zákona a neobsahovala podrobnosti. Pouze stanovila, že přechodná doba současné existence třídní a číselné loterie by měla trvat deset let. Kdo však mohl tušit, že již za dva roky zahoří ohně první ze světových válek a vše bude zase jinak?

(pokračování příště)